

คำอธิบายสรุปสาระสำคัญ
พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๑. ความมุ่งหมาย

เนื่องจากการประกอบธุรกิจประกันภัยมีลักษณะเป็นธุรกรรมทางการเงินประเภทหนึ่งซึ่งมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและการเงินของประเทศและต่อผู้เอาประกันภัยซึ่งเป็นผู้บริโภค ดังนั้น จึงต้องมีการกำหนดกรอบกฎเกณฑ์ในการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจประกันภัย เพื่อให้มีมาตรการในการคุ้มครองผลประโยชน์ของประชาชน และป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ รวมถึงมีหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลที่สอดคล้องกับมาตรฐานการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยสากล จึงได้มีการบัญญัติพระราชบัญญัติประกันชีวิตขึ้นเพื่อกำกับดูแลการประกอบธุรกิจประกันภัยตั้งแต่การเข้าสู่ธุรกิจ ความพร้อมทั้งในด้านการเงินและการปฏิบัติต่อผู้บริโภค ตลอดจนมาตรการแทรกแซงหรือลงโทษเมื่อมีการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์หรือสร้างความเสียหายต่อประชาชน ไปจนถึงการออกไปจากธุรกิจประกันภัย

๒. สรุปสาระสำคัญของกฎหมาย

๒.๑ บริษัทประกันชีวิต (บริษัท)

๒.๑.๑ การประกอบธุรกิจประกันชีวิตจะต้องอยู่ในรูปบริษัทมหาชนจำกัด หรือสาขาของบริษัทประกันชีวิตต่างประเทศ และต้องได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี (มาตรา ๗ และมาตรา ๘)

๒.๑.๒ บริษัทมหาชนจำกัดที่ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิต สามารถมีผู้ที่ไม่ใช่สัญชาติไทยถือหุ้นในบริษัทได้ไม่เกินร้อยละ ๒๕ และมีกรรมการที่ไม่ใช่สัญชาติไทยได้ไม่เกินหนึ่งในสี่ โดยสามารถขออนุญาตเพิ่มสัดส่วนถึงร้อยละ ๔๙ และมีกรรมการที่ไม่ใช่สัญชาติไทยได้ไม่เกินกึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด ต่อคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คณะกรรมการ) ได้ และในกรณีที่บริษัทมีปัญหารู้นทางการเงิน หรือเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของบริษัทหรือธุรกิจประกันชีวิต บริษัทสามารถขออนุญาตต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเพื่อเพิ่มสัดส่วนผู้ถือหุ้นที่ไม่ใช่สัญชาติไทยได้เกินกว่าร้อยละ ๔๙ และมีกรรมการที่ไม่ใช่สัญชาติไทยได้เกินกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด (มาตรา ๑๐)

๒.๑.๓ บริษัทประกันชีวิตสามารถโอน รับผิดชอบกิจการทั้งหมดหรือบางส่วน หรือควบกันได้ เฉพาะกับบริษัทประกันชีวิตด้วยกันเท่านั้น โดยจะต้องมีการเสนอโครงการเพื่อขอรับความเห็นชอบจากคณะกรรมการก่อน (มาตรา ๑๔ ถึงมาตรา ๑๔/๓)

๒.๒ การกำกับดูแลความมั่นคงทางการเงิน

การกำกับดูแลความมั่นคงทางการเงินเชิงปริมาณ

๒.๒.๑ เมื่อขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิต บริษัทต้องมีหลักทรัพย์วางไว้กับนายทะเบียนเป็นหลักทรัพย์ประกันตามมูลค่าที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา ๒๐ ถึงมาตรา ๒๒)

๒.๒.๒ บริษัทต้องจัดสรรเบี้ยประกันภัยไว้เป็นเงินสำรองประกันภัย โดยต้องนำมาวางไว้กับนายทะเบียนร้อยละยี่สิบห้าของเงินสำรองสำหรับเบี้ยประกันภัย (มาตรา ๒๓ ถึงมาตรา ๒๔)

๒.๒.๓ บริษัทต้องจัดสรรสินทรัพย์ไว้สำหรับหนี้สินและภาระผูกพันตามสัญญาประกันภัยตามสัญญาประกันชีวิตตามประเภท ชนิด และสัดส่วนที่คณะกรรมการประกาศกำหนด (มาตรา ๒๗/๔)

๒.๒.๔ บริษัทต้องดำรงเงินกองทุนตามประเภทและชนิดของเงินกองทุน เป็นอัตราส่วนกับสินทรัพย์ หนี้สิน ภาวะผูกพัน หรือความเสี่ยง รวมถึงต้องคำนวณเงินกองทุนตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด (มาตรา ๒๗)

๒.๒.๕ บริษัทจะลงทุนประกอบธุรกิจอื่นได้เฉพาะที่คณะกรรมการประกาศกำหนดเท่านั้น (มาตรา ๒๘)

๒.๒.๖ บริษัทต้องนำส่งรายงานเกี่ยวกับฐานะการเงินหรือการดำเนินการ ดังต่อไปนี้ (มาตรา ๒๗/๕ มาตรา ๔๓ ถึงมาตรา ๔๗)

- รายงานการดำรงเงินกองทุน
- งบการเงินรายไตรมาสที่ผู้สอบบัญชีได้สอบทานแล้ว
- งบการเงินสำหรับรอบปีปฏิทินที่ล่วงมาที่ผู้สอบบัญชีตรวจสอบและแสดงความเห็นแล้ว

- รายงานประจำปีแสดงการดำเนินงานของบริษัท
- รายงานประจำปีการคำนวณความรับผิดชอบต่อกรรมธรรม์ประกันภัย
- รายงานหรือเอกสารใด ๆ เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจประกันชีวิต รวมถึงการจัดทำคำชี้แจงเพื่ออธิบายหรือขยายความแห่งรายงานหรือเอกสารนั้น

ทั้งนี้ บริษัทต้องมีการประกาศรายการบุคคลและงบกำไรขาดทุน และเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทให้ประชาชนได้รับทราบ

๒.๒.๗ บริษัทต้องจัดทำสมุดทะเบียนและสมุดบัญชีเกี่ยวกับธุรกิจของบริษัทตามแบบและรายการที่กำหนด (มาตรา ๔๐ ถึงมาตรา ๔๒)

การกำกับดูแลความมั่นคงทางการเงินเชิงคุณภาพ

๒.๒.๖ กรรมการ ผู้จัดการ บุคคลซึ่งมีอำนาจกระทำการแทนบริษัท หรือที่ปรึกษาของบริษัทต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายกำหนด (มาตรา ๓๕)

๒.๒.๗ บริษัทต้องมีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีการบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายในตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด (มาตรา ๓๘)

๒.๓ การกำกับดูแลพฤติกรรมทางการตลาด

๒.๓.๑ กรรมธรรม์ประกันและอัตราเบี้ยประกันภัยต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียน (มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐)

๒.๓.๒ บริษัทต้องห้ามดำเนินการ ดังนี้ (มาตรา ๓๓ ถึงมาตรา ๓๔)

- ประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย
- ลดทุนโดยมิได้รับอนุญาต
- ฝากเงินไว้ที่อื่นนอกจากที่ธนาคาร บริษัทเงินทุนหรือบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์
- เก็บเงินสดไว้ที่อื่นนอกจากเก็บไว้ที่สำนักงานของบริษัท
- จ่ายเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดให้แก่บุคลากรของบริษัท นอกเหนือจากที่พึงจ่ายตามปกติ
- จ่ายเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดให้แก่ตัวแทนประกันชีวิตหรือนายหน้าประกันชีวิต นอกจากเงินค่าจ้างหรือบำเหน็จที่พึงจ่ายตามปกติ

- จ่ายเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดล่วงหน้าให้แก่บุคคลใด เป็นค่านายหน้า หรือค่าตอบแทนสำหรับงานที่จะทำให้แก่บริษัท รวมถึงจ่ายบำเหน็จให้แก่บุคคลที่มีใช้ตัวแทนประกันชีวิตหรือนายหน้าประกันชีวิตของบริษัท

- ซื้อหรือมีไว้ซึ่งอสังหาริมทรัพย์ เว้นแต่ เป็นสถานที่สำหรับประกอบธุรกิจหรือเพื่อสวัสดิการของบริษัทตามสมควร หรือใช้สำหรับการลงทุนประกอบธุรกิจอื่น หรือเป็นอสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาจากการรับชำระหนี้หรือจากการบังคับจำนอง ทั้งนี้ ต้องมีการจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวภายใต้หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

- ให้ประโยชน์เป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์ประกันภัย

- รับชำระเบี้ยประกันภัยต่ำกว่าจำนวนที่ต้องชำระ

- ตั้งหรือมอบหมายบุคคลอื่นนอกจากตัวแทน/นายหน้าประกันชีวิต หรือพนักงานของบริษัทซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการรับเงินเป็นผู้รับชำระเบี้ยประกันภัย

- ออกกรมธรรม์ประกันภัยโดยไม่มีลายมือชื่อของกรรมการผู้มีอำนาจผูกพันบริษัทหรือผู้จัดการสาขา และไม่ได้ประทับตราของบริษัทตามที่ได้จดทะเบียนไว้

- โฆษณาจูงใจอันเป็นเท็จหรือเกินความจริงเกี่ยวกับบริษัท

- ตั้งหรือมอบหมายบุคคลอื่นนอกจากตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทไปชักชวนซื้อหรือจัดการให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัท เว้นแต่ เป็นกรรมการ พนักงาน หรือลูกจ้างของบริษัทซึ่งกระทำการในนามบริษัท

- ขายหรือให้อสังหาริมทรัพย์ใด ๆ หรืออสังหาริมทรัพย์ที่มีมูลค่ารวมกันสูงกว่าที่กำหนดแก่กรรมการบริษัท หรือซื้อทรัพย์สินจากกรรมการบริษัท โดยรวมถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกรรมการบริษัท เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากคณะกรรมการบริษัทและได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียน

๒.๓.๓ การเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยของบริษัท ตัวแทนและนายหน้าประกันชีวิตต้องเป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด (มาตรา ๓๘ และมาตรา ๗๙/๑)

๒.๓.๔ คณะกรรมการมีอำนาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการดำเนินการให้บริษัทปฏิบัติตาม (มาตรา ๓๘)

๒.๖ มาตรการแทรกแซง

๒.๔.๑ บริษัทต้องเสนอโครงการเพื่อแก้ไขฐานะเงินกองทุนต่อนายทะเบียน ในกรณีที่เงินกองทุนของบริษัทใดลดลงต่ำกว่าเงินกองทุนที่ต้องดำรงไว้ตามกฎหมาย (มาตรา ๒๗/๕)

๒.๔.๒ เมื่อบริษัทมีฐานะหรือการดำเนินการอยู่ในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย นายทะเบียนด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้บริษัทนั้นแก้ไขฐานะหรือการดำเนินการดังกล่าว หรือสั่งให้เพิ่มทุนหรือลดทุนเพื่อให้มีเงินกองทุนเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดได้นอกจากนี้ อาจสั่งให้บริษัทนั้นถอดถอนกรรมการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทผู้เป็นต้นเหตุดังกล่าวออกจากตำแหน่งได้ (มาตรา ๕๓ และมาตรา ๕๔)

๒.๔.๓ ในกรณีที่บริษัทไม่อาจแก้ไขฐานะหรือการดำเนินการได้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังอาจมีคำสั่งควบคุมบริษัทนั้น (มาตรา ๕๕ ถึงมาตรา ๖๓)

๒.๕ การออกจากธุรกิจ

๒.๕.๑ การเลิกประกอบธุรกิจประกันชีวิต บริษัทต้องยื่นคำขออนุญาตต่อคณะกรรมการ (มาตรา ๕๑ ถึงมาตรา ๕๑/๑)

๒.๕.๒ รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิต เมื่อปรากฏแก่รัฐมนตรีว่าบริษัทมีหนี้สินเกินกว่าทรัพย์สินหรือมีฐานะการเงินไม่มั่นคง หรือฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย หรือหยุดประกอบธุรกิจประกันชีวิตโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือประวิงการจ่ายเงินตามกรมธรรม์ประกันภัยหรือการคืนเบี้ยประกันภัย หรือประกอบธุรกิจประกันชีวิตต่อไปจะทำให้เกิดความเสียหาย (มาตรา ๖๔ และมาตรา ๖๕)

๒.๖ การกำกับดูแลบุคลากร

๒.๖.๑ ตัวแทนและนายหน้าประกันชีวิตที่ทำการชักชวนหรือชี้ช่องให้บุคคลทำสัญญาประกันภัยกับบริษัท ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายกำหนด และต้องได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน รวมถึงตัวแทนและนายหน้าประกันชีวิตต้องปฏิบัติหน้าที่ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด ดังนี้ (มาตรา ๖๘ ถึงมาตรา ๘๓)

- การชักชวน ชี้ช่อง หรือจัดการให้บุคคลทำสัญญาประกันภัยกับบริษัท
- การรับ การเก็บรักษา และการส่งเบี้ยประกันภัย
- การโฆษณา
- การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการเสนอขายและรายละเอียดของกรมธรรม์ประกันภัยเพื่อประกอบการตัดสินใจทำประกันภัยของประชาชน
- การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของตัวแทนประกันวินาศภัยและนายหน้าประกันวินาศภัย
- การดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานการกำกับดูแลสากล

๒.๖.๒ นักคณิตศาสตร์ประกันภัยซึ่งทำหน้าที่รับรองรายงานการคำนวณความรับผิดชอบตามกรมธรรม์ประกันภัยของบริษัท ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายกำหนด และต้องได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน รวมถึงต้องปฏิบัติหน้าที่ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด (มาตรา ๘๓/๑ ถึงมาตรา ๘๓/๑๐)

๒.๗ กองทุนประกันชีวิต (มาตรา ๘๔ ถึงมาตรา ๘๘/๒)

๒.๗.๑ กองทุนประกันชีวิตมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองเจ้าหน้าที่ซึ่งมีสิทธิได้รับชำระหนี้ที่เกิดจากการเอาประกันภัย ในกรณีบริษัทถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิต และเพื่อพัฒนาธุรกิจประกันชีวิต

๒.๗.๒ กองทุนประกันชีวิตจะจ่ายเงินให้แก่เจ้าหน้าที่ตามสัญญาประกันภัยของบริษัทที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตได้ไม่เกินรายละหนึ่งล้านบาท

๒.๘ บทกำหนดโทษ (มาตรา ๘๙ ถึงมาตรา ๑๑๗/๒)

๒.๘.๑ พระราชบัญญัติประกันชีวิตมีโทษทางอาญาทั้งจำคุกและปรับ และในความผิดบางประเภทไม่อาจเปรียบเทียบปรับได้

๒.๘.๒ พระราชบัญญัติประกันวินาศภัยมีการกำหนดให้การฉ้อฉลประกันภัยดังต่อไปนี้ เป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

- หลอกลวงผู้อื่นว่าจะไปดำเนินการให้มีการทำประกันภัยหรือรักษาสถานะ สัญญาประกันภัย แต่ไม่ได้ดำเนินการตามที่กล่าวอ้าง และได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากการหลอกลวงดังกล่าว

- เรียกร้องผลประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัยโดยทุจริตหรือแสดงหลักฐาน อันเป็นเท็จในการเรียกร้อง รวมถึงผู้ที่ให้ความช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการกระทำความผิดดังกล่าว

- ให้สินบนแก่กรรมการ ผู้มีอำนาจในการจัดการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือบุคคลซึ่ง ได้รับมอบหมายจากบริษัทประกันภัย เพื่อทำให้เกิดการเรียกร้องผลประโยชน์ตามกรมธรรม์ ประกันภัยที่ไม่สมควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย รวมถึงการเรียกร้องเอาสินบนเพื่อการเดียวกันนั้นด้วย

๒.๘.๓ ในกรณีที่บริษัท ตัวแทนหรือนายหน้าประกันชีวิต หรือนักคณิตศาสตร์ ประกันภัยกระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย ให้สำนักงาน คปภ. มีอำนาจประกาศหรือโฆษณาการฝ่าฝืน กฎหมายดังกล่าวได้

หมายเหตุ คำอธิบายนี้มีขึ้นเพื่อประโยชน์ในการทำความเข้าใจสาระสำคัญของกฎหมายเท่านั้น ส่วนการปฏิบัติตามกฎหมายให้เป็นไปอย่างถูกต้อง ประชาชนจะต้องศึกษา ทำความเข้าใจ ตรวจสอบ และยึดถือตัวบทกฎหมายเป็นสำคัญ